

Однак за відсутності норм, які б визначали подібний порядок та підстави набуття права власності, об'єднані територіальні громади не зможуть в законному порядку набути права власності на необхідне для їх існування майно та кошти, а отже, втрачається й сама перспектива удосконалення місцевого самоврядування у цілому.

Висновки. Черговий етап здійснення реформування вітчизняного місцевого самоврядування, який пов'язаний з прийняттям та набуттям чинності Законом України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», має супроводжуватися також

змінами законодавства, яке було б спрямоване на регулювання відносин комунальної власності. По-перше, в законодавстві слід внести положення, які б внесли визначеність в питанні власника комунального майна з огляду на можливу конкуренцію за такий статус між територіальними громадами, які об'єднуються, та об'єднаною територіальною громадою. По-друге, має бути прийняте законодавство, що визначатиме правовий порядок та підстави припинення та набуття права власності територіальними громадами, які об'єднуються, та об'єднаною територіальною громадою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 13. – Ст. 91.
2. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – Ст. 170.
3. Про передачу об'єктів права державної та комунальної власності: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 34. – Ст. 228.

УДК 347.91/.95

ПУБЛІКА ЯК СУБ'ЄКТ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ ГЛАСНОСТІ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

THE PUBLIC AS THE SUBJECT OF THE PRINCIPLE OF PUBLICITY OF CIVIL PROCEDURE

Работинська В.О.,
магістр права

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

У статті автор на підставі положень теорії цивільного процесу систематизує вчення про публіку як суб'єкта реалізації принципу гласності цивільного процесу. На підставі чинного законодавства розкривається обсяг поняття «публіка» та вимоги, яким цей суб'єкт повинен відповідати. Критично оцінюються підходи щодо класифікації публіки в цивільному процесі, та пропонується її авторська класифікація, яка враховує способи сприйняття інформації по цивільній справі та характер інтересів публіки.

Ключові слова: цивільне судочинство, гласність, механізм реалізації, публіка.

В статье автор на основании положений теории гражданского процесса систематизирует учение о публике как субъекте реализации принципа гласности гражданского процесса. На основании действующего законодательства раскрывается объем понятия «публика» и требования, которым этот субъект должен отвечать. Критически оцениваются подходы по классификации публики в гражданском процессе, и предлагается ее авторская классификация, которая учитывает способы восприятия информации по гражданскому делу и характер интересов публики.

Ключевые слова: гражданское судопроизводство, гласность, механизм реализации, публика.

This paper based on the provisions of the theory of Civil Procedure codifies the doctrine about the public as the subject of the principle of publicity of Civil Procedure. On the basis of current legislation the concept of term „public” is revised and requirements which subjects must match. Critically evaluated approaches to the classification of the public in a civil process and offered its author's classification, which takes into account the ways of perception in a civil case and the nature of the public interest.

Key words: civil litigation, publicity, implementation mechanisms, public.

Актуальність теми. Традиційно гласність цивільного процесу розглядають у «широкому» та «вузькому» значеннях, де перше своїм змістом охоплює публіку, а друге – всіх учасників цивільного процесу. Публіка виступає один із активних суб'єктів реалізації принципу гласності цивільного процесу, оскільки завдяки її інтересу створюється публічний контроль за розглядом та вирішенням цивільної справи судом.

Абсолютно всі науковці однакові у тому, що принцип гласності цивільного процесу адресно звернений до публіки, проте вони оминають своєю увагою сутнісну характеристику даного суб'єкта механізму реалізації принципу гласності цивільного процесу.

Питаннями поняття, правового статусу та класифікації публіки в структурі механізму реалізації

гласності цивільного процесу займалися такі науковці, як Є.І. Вдовіна, В.В. Комаров, С.В. Праскова, О.І. Угриновська тощо. На жаль, у доктрині цивільного процесу відсутні однозначні положення щодо визначення публіки в цивільному судочинстві, наявні термінологічні проблеми, слабо опрацьовані міжнародні засади участі публіки в цивільній справі, неналежно приділена увага її суб'єктному складу та класифікації. Саме тому метою даної статті є визначення сутності публіки як суб'єкта механізму реалізації принципу гласності цивільного процесу.

Виклад основного матеріалу. Виходячи із аналізу суб'єктів як структурного елементу механізму реалізації гласності цивільного процесу, всі суб'єкти даного механізму, без яких реалізація відкритого судочинства була би неможливою, поділяються умовно на дві групи: суд, який розглядає цивільну справу, та суб'єкти, які зацікавлені в інформації про діяльність даного суду. Всі суб'єкти, що зацікавлені в інформації про діяльність суду, який розглядає цивільну справу, можна поділити на три групи: публіка, особи, які беруть участь у справі, та особи, які сприяють розгляду справи (інші учасники процесу).

Відповідно до ст. 6 ЦПК України, розгляд всіх цивільних справ у всіх судах України проводиться усно та відкрито. Це означає, що будь-яка особа, яку цікавить, як відбувається судочинство в Україні по цивільним справам або яка безпосередньо зацікавлена в розгляді конкретної цивільної справи, має право вільного входу до приміщення суду, де відбувається розгляд цивільної справи та бути особисто присутньою в залі судових засідань, сприймати процесуальні дії суду, сторін, їхніх представників, свідків тощо.

Участь сторонніх осіб в розгляді цивільної справи виступає міжнародним стандартом правосуддя, яке передбачено багатьма міжнародними документами.

Загальна декларація прав людини у ст. 10 чітко закріплює наступне правило: «кожна людина... має право... на те, щоби її справа була розглянута гласно та з дотриманням всіх вимог справедливості незалежним та неупередженим судом» [1]. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права також містить вимогу про гласний розгляд судових справ, але сформульована вона незвично: через визначення прав сторін цивільної справи вимагати гласного її розгляду. Зокрема, ч. 1 ст. 14 містить наступне: «Кожен має право при... визначенні його права та обов'язків у будь-якому цивільному процесі на справедливий і публічний розгляд справи компетентним, незалежним і безстороннім судом, створеним на підставі закону». Тут же міститься процесуальна гарантія-вимога, звернена до суду: «однак будь-яка судова постановка в... цивільній справі повинна бути публічною» [2]. Аналогічним чином вирішено питання в Конвенції про захист прав людини та її основоположних свобод, де також можливість публіки бути присутньою на судовому розгляді цивільної справи сформульована через права сторін справи вимагати це – «кожен має право на... публічний розгляд його справи...» – та сформульовані зобов'язання суду по забезпеченні цього – «судове рішення проголошу-

ється публічно...» [3]. На сьомому Конгресі про запобігання злочину та поведження з правопорушниками 1985 р. в Мілані прийняли «Основні принципи щодо незалежності правосуддя», які в тому ж році були затверджені Генеральною Асамблеєю ООН. В цьому документі згадується про гласний розгляд судових справ як виняток у виконанні ряду професійних обов'язків суддів. Зокрема, «судді зобов'язані зберігати професійну таємницю щодо своєї роботи та конфіденційної інформації, отриманої в ході виконання ними своїх обов'язків, за винятком відкритих судових розглядів...» [4].

Отже, право сторонніх осіб бути присутніми в судовому засіданні під час розгляду не тільки судових, але й цивільних справ вже тривалий час сформульовано як міжнародний стандарт правосуддя, дотримання якого національними країнами рекомендується багатьма міжнародними організаціями.

Розглядаючи принцип гласності у «широкому» значенні, багато науковців вживають різноманітну термінологію щодо тих суб'єктів, які, не будучи учасниками цивільного процесу, цікавляться процедурою та результатами розгляду не своєї справи: «публіка» [1, с. 39], «глядачі» [2, с. 19], «громадськість» [3, с. 14], «сторонні особи» [4, с. 6], «громадяни» [5, с. 78], «бажаючі» [6, с. 164], «інші особи, які виявили бажання бути присутніми при вирішенні спору» [7, с. 22], «інші особи, присутні на відкритому судовому засіданні» [8, с. 21] тощо.

Як видно, перелік термінів, якими пропонують позначати суб'єктів, що цікавляться інформацією по цивільній справі, відмінних від учасників цивільного процесу, є надзвичайно багато. Даний перелік не є повним та у ряді випадків містить вказівки на кваліфікуючі їх ознаки.

На нашу думку, для позначення кола осіб, які бажать сприйняти інформацію по цивільній справі, але не є учасниками процесу, слід все-таки вживати термін «публіка». Згідно академічного тлумачного словника української мови «публіка» – це люди, які перебувають де-небудь як глядачі, слухачі, відвідувачі [9]. Крім того, розкриваючи сутність гласності цивільного процесу, ми виділяли таку її ознаку, як відкритість, елементом якої розглядали публічність, тобто існування можливості для глядачів бути присутніми під час розгляду цивільної справи. Також термін «публіка» має спільнокореневе значення із терміном «публічний», з яким міжнародні документи також пов'язують відкритий розгляд судової справи.

Отже, для позначення осіб, що не виступають учасниками процесу, але цікавляться інформацією по цивільній справі, термін «публіка» найкраще за все підходить.

ЦПК України 1963 р. до осіб, які бажали потрапити до зали суду для слухання цивільної справи, висував одну вимогу: їм повинно було виповнитися 16 років (ч. 4 ст. 10). Молодше 16 років особі можна було потрапити до зали судових засідань, де розглядається цивільна справа, тільки у тому разі, якщо вона виступає особою, яка бере участь у справі або є свідком [10, с. 7]. Новий ЦПК України цю вимогу

прибрав, що дає окремим науковцям підстави робити висновки про те, що «за чинним ЦПК у судовому засіданні як глядачі можуть бути присутні особи будь-якого віку» [2, с. 20]. Але таке тлумачення положення ст. 6 ЦПК України прямо суперечить ч. 5 ст. 182 ЦПК України, де вказується, що «свідок, який не досяг шістнадцятирічного віку, після закінчення його допиту видаляється із зали судового засідання, крім випадків, коли суд визнав необхідною присутність цього свідка в залі судового засідання».

Тобто можна говорити, що законодавець, не визначивши вік глядацької аудиторії в залі судових засідань по цивільній справі, створив прогалину в законодавстві, яка, на нашу думку, на даний момент вирішується аналогією закону. Так, відбувається посилення на ч. 5 ст. 182 ЦПК України, яка визначає особливості допиту малолітніх та неповнолітніх свідків. Для того щоб уникнути у майбутньому неправильного розуміння ст. 6 ЦПК України щодо того, кого варто допускати в залу судових засідань, а кого ні, слід нормативно передбачити віковий критерій у 16 років для публіки на рівні законодавчого акту.

Наразі судові органи самостійно розробляють правила поведінки громадян у суді, де передбачають в якості умови допуску до приміщень суду досягнення 16-річного віку. Зокрема, голова Іванівського районного суду Херсонської області в 2010 р. затвердив «Правила поведінки громадян у суді», де п. 3.2 передбачено: «Не допускається відвідування приміщення суду громадянами з ознаками алкогольного чи наркотичного сп'яніння, неповнолітніх у віці до 16 років, за виключенням випадків виклику неповнолітніх для участі у судовому засіданні у якості учасників процесу чи свідків» [11].

Не вирішив питання вікового обмеження публіки новий Закон України «Про забезпечення права на справедливий суд», що виклав Закон України «Про судоустрій і статус суддів» в новій редакції. Він тільки зазначив, що «у відкритому судовому засіданні мають право бути присутніми будь-які особи» (ч. 3 ст. 11).

Принципово важливим є вирішення питання про те, чи можуть юридичні особи бути «публікою», на яку поширюється зміст принципу гласності цивільного процесу. На перший погляд, охоплення змістом терміну «публіка» більше має відношення до людей, що можуть спостерігати за перипетіями розгляду цивільної справи. Проте здійснення громадського контролю в рівній мірі залежить як від людей, так і від громадських організацій. Мало того, деякі з даних організацій спеціально створюються для того, щоби донести до відома суспільства важливу для нього інформацію. Наприклад, телеорганізації або радіоорганізації займаються поширенням новин серед населення, предметом яких може бути інформація по цивільній справі, що розглядається в суді. Ось чому одним із процесуальних способів, за допомогою якого можна таку інформацію поширювати серед суспільства, є проведення телетрансляції або радіотрансляції розгляду цивільної справи у суді. А згідно Закону України «Про телебачення та радіомовлення», телерадіоорганізація – це «зарєєстрована

у встановленому законодавством порядку юридична особа, яка на підставі виданої Національною радою України з питань телебачення і радіомовлення ліцензії на мовлення створює або комплектує та/чи пакує телерадіопрограми і/або передачі та розповсюджує їх за допомогою технічних засобів мовлення».

Вищезазначене також підтверджується матеріалами судової практики. Зокрема, в одній із цивільних справ Волинська обласна державна телерадіокомпанія, не будучи учасником спору та не залучаючись судом ніяким чином до розгляду справи, подала до суду запит про проведення в даній справі відеозйомки із застосуванням стаціонарної апаратури, а також транслювання судового засідання по телебаченню [12].

Отже, суб'єктом реалізації принципу гласності цивільного процесу, який охоплюється поняттям «публіка», може бути як фізична особа, так і юридична в особі своїх працівників, які від її імені реалізують професійну діяльність щодо розповсюдження інформації по цивільній справі (наприклад, представник телебачення).

Для розуміння сутності публіки, яка може сприймати розгляд цивільної справи та охоплюється змістом принципу гласності цивільного процесу, важливе значення має, чи може нею бути телеглядачі або радіослухачі, які сприймають інформацію по цивільній справі.

На нашу думку, публіка, що сприймає інформацію по цивільній справі через її трансляцію в теле- або радіоефірі, охоплюється змістом принципу гласності цивільного процесу, але при дотриманні ряду умов.

По-перше, радіослухачі або телеглядачі сприймають інформацію по цивільній справі безпосередньо. Безпосередність сприйняття такої інформації нами визначено як одна із істотних ознак гласності цивільного процесу. Причому не має ніякого значення, що ця безпосередність досягається за допомогою технічних засобів. Справа у тому, що відповідно до ст. 158¹ ЦПК України, ряд учасників цивільного процесу може взяти участь у справі в режимі відеоконференції і при цьому не буде порушуватися принцип безпосередності роботи суду із доказами, якщо мова йде про такого учасника процесу, як свідок, сторона, експерт. Якщо це характерно для учасників цивільної справи, то нелогічно припускати, що для публіки має бути зроблений виняток.

По-друге, радіослухачі та телеглядачі сприймають інформацію по цивільній справі без її творчої обробки у тому незмінному вигляді, як вона доходить до всіх інших учасників справи, які безпосередньо присутні в залі судового засідання. В цьому відношенні С.В. Праскова зауважує, що слід відрізнити суб'єкта відносин гласності правосуддя та суб'єкта відносин відкритості правосуддя, де першими інформація про правосуддя сприймається через діяльність засобів масової інформації, носить похідний характер, містить у собі суб'єктивну думку журналіста тощо [13, с. 57]. Хоча ми таку класифікацію не підтримуємо, оскільки розглядаємо відкритість як ознаку гласності, але характер двох видів інформації про цивільну справу, де одна вже пройшла творчу

обробку, а інша ні в розумінні специфіки реалізації принципу гласності цивільного процесу нами до уваги береться. Про це ми також говорили, коли аналізували структурні елементи механізму реалізації гласності цивільного процесу.

Яким чином можна технічно забезпечити не творче сприйняття інформації по цивільній справі? Наприклад, це може бути досягнуто за допомогою прямої трансляції, під якою розуміють «безпосередню трансляцію теле- або радіопередач без попереднього запису і монтажу» (ст. 1 Закону України «Про телебачення і радіомовлення»).

Важливе значення для розуміння публіки як суб'єкта реалізації принципу гласності в цивільному процесі відіграє її класифікація, за допомогою якої будемо пізнавати не тільки загальні, але і спеціальні риси, що їй притаманні.

Особливістю публіки, яка в прямому ефірі сприймає розгляд цивільної справи є те, що вона не попадає під дію процесуальних обмежень, які притаманні для тих осіб, що особисто перебувають в залі судових засідань. Так, дана публіка може без дозволу суду здійснювати відеозапис трансляції розгляду цивільної справи на стаціонарну апаратуру.

Отже, вважаємо, що є всі підстави виділяти дві групи публіки, щодо якої реалізується принцип гласності цивільного процесу: публіка, яка особисто перебуває у залі судових засідань і безпосередньо сприймає інформацію по цивільній справі, та публіка, яка безпосередньо сприймає розгляд цивільної справи поза межами зали судових засідань. Дана класифікація буде показувати специфіку поширення інформації по цивільній справі, де в останньому випадку потрібно дозвіл суду та осіб, що беруть участь у справі щодо поширення інформації по ній (ч. 8 ст. 6 ЦПК України).

Питаннями класифікації публіки в залі судового засідання, що сприймає розгляд судової справи, також займався ряд інших науковців. Зокрема, С.В. Праскова за критерієм наявності чи відсутності інтересу, публіку, яка присутня в залі суду поділяє на три категорії: а) незацікавлені особи; б) особи, що мають професійний інтерес в отриманні судової інформації (журналісти, юристи, студенти тощо); в) особи, що мають особистий інтерес в отриманні інформації по справі (родичі, близькі, знайомі сторін

процесу). При цьому вчена робить дивний висновок, що вказані категорії публіки зовсім не відрізняються по обсягу правосуб'єктності [13, с. 59]. Але нам важко погодитися із тим, що будь-яка особа може заявити у суді прохання про здійснення прямої телетрансляції розгляду цивільної справи, враховуючи те, що даний вид діяльності в будь-якій країні, як правило, ліцензується. Зокрема, в Україні телерадіоорганізація здійснює свою діяльність на підставі ліцензії, яку видає Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення (ст. 23 Закону України «Про телебачення та радіомовлення»).

Разом із тим за характером інтересу варто погодитися із виділеною вище класифікацією публіки, зауваживши, що в залі судових засідань, як правило, перебуває публіка, що має особисту або професійну зацікавленість. Даний висновок базується на статистичних даних [14, с. 75]. Крім того, вважаємо, що за характером інтересу серед публіки варто виділяти четверту групу: особи, які мають юридичний інтерес до розглядуваної цивільної справи. Зокрема, в залі судового засідання може бути присутня особа, права та обов'язки якої може зачепити рішення суду. Якщо вона не встигне вступити у справу до винесення судового рішення (наприклад, третя особа, що заявляє самостійні вимоги, може подати позов до закінчення судового розгляду – ч. 1 ст. 34 ЦПК України), то їй надаються багато процесуальних прав для вирішення питання про оскарження рішення у такій справі.

Висновки. Особливістю дії принципу гласності цивільного процесу щодо публіки є те, що вона виступає як невизначене коло уповноважених на отримання інформації по цивільній справі суб'єктів. Права публіки на отримання інформації по цивільній справі під час її відкритого розгляду виступають міжнародним стандартом сучасного правосуддя, що закріплений в численних нормативних актах та підтверджений практикою Європейського суду з прав людини. Публіка може бути поділена за способом сприйняття інформації на ту, що сприймає інформацію особисто, та ту, яка сприймає її через технічні засоби; за характером переслідуваних інтересів – на ті, що переслідують особисті, професійні, юридичні інтереси, та публіка, яка виявляє звичайну цікавість.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Зейкан Я.П. Цивільний процесуальний кодекс України: науково-практичний коментар / [Я.П. Зейкан, Н.Л. Луців-Шумська, Н.Л. Шумська]. – К. : КНТ, 2011. – 672 с.
2. Кравчук В.М. Науково-практичний коментар Цивільного процесуального кодексу України / В.М. Кравчук, О.І. Угриновська. – К. : Істина, 2006. – 944 с.
3. Тертишніков В.І. Цивільний процесуальний кодекс України: науково-практичний коментар / В.І. Тертишніков. – Харків : Видавець ФОП Н.М. Вапнярчук, 2009. – 608 с.
4. Вдовина Е.И. Принцип гласности в гражданском процессе : автореф. дис. ... к. ю. н. : спец. 12.00.15 «Гражданский процесс, арбитражный процесс» / Е.И. Вдовина. – М., 2011. – 26 с.
5. Цивільний процес України: академічний курс : [підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.] ; за ред. С.Я. Фурси. – К. : Видавець С.Я. Фурса : КНТ, 2009. – 848 с.
6. Комаров В.В., Бігун В.А., Баранкова В.В. та ін. Курс цивільного процесу : [підручник] / [В.В. Комаров, В.А. Бігун, В.В. Баранкова та ін.] ; за ред. В.В. Комарова. – Х. : Право, 2011. – 1352 с.
7. Цивільний процесуальний кодекс України: науково-практичний коментар / За ред. [Є.О. Харитонова, О.І. Харитоновой, В.В. Васильченко, Н.Ю. Голубевої]. – Х. : Одиссей, 2009. – 952 с.
8. Бичкова С.С., Бобрик В.І., Ізарова І.О. та ін. Цивільне процесуальне право України : [навч. посіб.] / [С.С. Бичкова, В.І. Бобрик, І.О. Ізарова та ін.] ; за заг. ред. С.С. Бичкової ; 2-ге вид., доповн. і переробл. – К. : Атіка, 2007. – 404 с.

9. Словник української мови [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sum.in.ua/s/publika>.
10. Цивільний процесуальний кодекс України 1963 р. Цивільний процесуальний кодекс України 2004 р. – К. : Істина, 2004. – 280 с.
11. Правила поведінки громадян у суді : затверджено головою Іванівського районного суду Херсонської області від 16 березня 2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://iv.ks.court.gov.ua/sud2111/grom/gromprav>.
12. Ухвала Луцького міськрайонного суду Волинської області від 15 травня 2012 р. в цивільній справі № 2-3596/11 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/24447582>.
13. Праскова С.В. Теоретические основы гласности правосудия : дис. ... к. ю. н. : спец. 12.00.01 / С.В. Праскова. – М., 2004. – 214 с.
14. Ярош Г.М. Новая Конституция СССР и принцип гласности правосудия / Г.М. Ярош // Развитие науки и практики уголовного судопроизводства в свете требований Конституции СССР. – М. : Изд-во Всесоюз. ин-та по изуч. причин и разраб. мер предупреждения преступности, 1978. – С. 74–77.

УДК 341.932.3:341.217(4)

СИСТЕМА КОЛІЗІЙНИХ НОРМ РИМУ IV: ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ РЕГЛАМЕНТУ (ЄС) № 650/2012

CHOICE-OF-LAW RULES SYSTEM IN ROME IV: GENERAL PROVISIONS OF THE REGULATION (EU) № 650/2012

Слабошпицька У.О.,
*аспірант кафедри міжнародного приватного права
Інституту міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

У статті досліджено основні положення Регламенту ЄС № 650/2012 від 4 липня 2012 року. Проаналізовано систему колізійних норм, які визначають право, що підлягає застосуванню до спадкування. Вивчено норми, які закріплюють правила визначення юрисдикції компетентних органів у сфері прийняття рішень щодо спадкування.

Ключові слова: спадкування, регламент ЄС № 650/2012, колізійна норма, застосовне право, звичайне місце проживання.

В статье исследованы основные положения Регламента ЕС №650/2012 от 4 июля 2012 года. Проанализирована система коллизионных норм, которые определяют право, подлежащее применению к наследованию. Изучены нормы, которые закрепляют правила определения юрисдикции компетентных органов в сфере принятия решений относительно наследования.

Ключевые слова: наследование, регламент ЕС № 650/2012, коллизионная норма, применимое право, обычное место проживания.

Article analyses the general provisions of the Regulation (EU) № 650/2012 of July 4, 2012. The system of choice-of-law rules that determine the law applicable to the succession was analyzed. The provisions which set out the rules of jurisdiction for the competent authorities in succession decision making were researched.

Key words: succession, Regulation (EU) № 650/2012, choice-of-law rule, applicable law, habitual residence.

Постановка проблеми. Постійно зростаюча еміграційна мобільність громадян у Європейському Союзі породжує широкий спектр юридичних питань. Серед них одним із ключових є питання транскордонного спадкування, оскільки різноманітність підходів до правового регулювання спадкових відносин у країнах ЄС суттєво ускладнює процес реалізації спадкових прав. Зокрема, як свідчать офіційні дані, понад 450 000 європейських сімей щороку мають справу із міжнародним спадкуванням [1]. Безперечно, така ситуація не могла залишитися поза увагою європейського законодавця. Як наслідок, 4 липня 2012 року було прийнято Регламент ЄС № 650/2012 «Про компетенцію, застосовуване право, визнання і виконання рішень, прийняття і виконання автентичних документів з питань спадкування, а також про створення Європейського свідоцтва про спадкування» (далі – Регламент) [2]. І хоча його розробка і по-

годження тривали багато років, без перебільшення можна стверджувати, що цей правовий акт є революційним кроком у сфері правової регламентації спадкових відносин на теренах ЄС.

Враховуючи викладене, дослідження основних положень Регламенту є актуальним і становить значний інтерес для теорії і практики, особливо у контексті реалізації пріоритетної мети зовнішньої політики України – інтеграція в європейський політичний, економічний та правовий простір.

Стан дослідження. Колізійні та матеріально-правові норми Регламенту ЄС № 650/2012 розглядали у своїх роботах такі науковці і правники, як М. Полларолі, Б. Гесс, Кр. Маріотіні, А. Деваукс, А. Бономі, П. Ваутелета, К. Хертел, Дж. Клаймшміт, В. Кисіль, Т. Калініченко. Поряд з тим варто констатувати про відсутність, особливо у вітчизняній правовій науці, робіт, присвячених комплексному вивченню при-